

筑波大学
University of Tsukuba

สมาชิกกลุ่ม 5

1. นางพรพรรณ ปิ่นทองพันธุ์ นักวิชาการเงินและบัญชีชำนาญการพิเศษ
ศาลจังหวัดยะลา
2. นางมาลี ทองกล้า นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ
สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม
3. นายศุภกร เจริญวงศ์ตระกูล นักวิชาการคอมพิวเตอร์ชำนาญการ
ศาลอาญากรุงเทพใต้
4. นางมณีรัตน์ อินทอุดม นิติกรปฏิบัติการ
สำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 2
5. นางสาวพิมวิมล ถาวรธนา นักวิชาการพัสดุปฏิบัติการ
สำนักบริหารทรัพย์สิน
6. นายกิตติชาติ คุณตวัส นักจิตวิทยาปฏิบัติการ
ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดตราด

กระบวนการไกล่เกลี่ยในญี่ปุ่นเมื่อเปรียบเทียบกับไทย

สำนัก

หลักสูตร “การบริหารงานศาลยุติธรรม”
ณ มหาวิทยาลัยชิคุบะ ประเทศญี่ปุ่น
ระหว่างวันที่ 21 มิถุนายน

– 4 กรกฎาคม 2558

บทนำ

เนื่องจากปัจจุบันปริมาณข้อพิพาทที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลยุติธรรมเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลให้ปริมาณคดีที่ค้างอยู่ในระหว่างพิจารณาสูงขึ้นเป็นลำดับ การไกล่เกลี่ยจึงเป็นทางเลือกสำคัญที่ศาลยุติธรรมต้องนำมาปรับใช้เพื่อประโยชน์ในการระงับข้อพิพาทที่เข้าสู่ศาล อันจะทำให้การดำเนินคดีในศาลเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและเกิดประสิทธิภาพมากขึ้นและเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ เสริมสร้างการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้มีมาตรฐานระดับสากลเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม และให้ประชาชนเข้าถึงศาลยุติธรรมได้โดยง่าย กลยุทธ์ที่ ๑.๒ ส่งเสริมและพัฒนาระบบการระงับข้อพิพาททางเลือกด้วยการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมทางเลือกแก่ประชาชน ผลจากการทำงานไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ที่ ๑ ทำให้มีการกำหนดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการอื่นเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของพันธกิจที่ ๑ ด้านการอำนวยความสะดวกยุติธรรมมีมาตรฐานระดับสากลประกอบด้วย

๑. การพิจารณาพิพากษาคดีด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม
๒. การระงับข้อพิพาททางเลือกด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม เช่น การไกล่เกลี่ย และการอนุญาโตตุลาการ
๓. การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างเสมอภาค

การกำหนดพันธกิจโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนี้ เป็นการเน้นย้ำให้เห็นอีกส่วนหนึ่งว่าในการนำยุทธศาสตร์ที่วางไว้เป็นนโยบายมาดำเนินงานให้เห็นผลในทางปฏิบัตินั้นพันธกิจส่วนหนึ่งที่ศาลยุติธรรมมีความมุ่งมั่นจะพัฒนา คือ การวางระบบการไกล่เกลี่ยและการระงับข้อพิพาททางเลือก (alternative dispute resolution) ให้เป็นกลไกที่สำคัญในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมตามยุทธศาสตร์ที่วางไว้

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นวิธีการที่นำมาซึ่งผลของการจัดการความขัดแย้งประเภท “ชนะทั้งสองฝ่าย” เนื่องจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยมี “ผู้ไกล่เกลี่ย” ซึ่งเป็นคนกลางที่ช่วยในการหาแนวทางร่วมกันในการแก้ไขปัญหาระหว่างคู่พิพาท ผลลัพธ์ในการยุติข้อพิพาทจึงเกิดจากแนวทางร่วมกัน ซึ่งเป็นที่ยอมรับของคู่พิพาททุกฝ่ายอันจะนำมาซึ่งความพึงพอใจในผลลัพธ์ที่คู่พิพาทได้ตกลงกันหรือที่เรียกว่า “ชนะทั้งสองฝ่าย” ซึ่งกระบวนการไกล่เกลี่ยที่เกิดขึ้นต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจอันจะนำไปสู่การยอมรับและตกลงร่วมกันในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น โดยความช่วยเหลือของผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งเป็นคนกลาง

การเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง หมายถึง กระบวนการที่คู่กรณีซึ่งอาจจะเป็นรัฐ บุคคล หรือกลุ่มบุคคลใช้ในการแก้ไขปัญหา โดยสมัครใจมาพูดคุย อภิปรายถึงความแตกต่างกันในเรื่องต่างๆ และเนื่องจากเป็นความสมัครใจที่คู่เจรจาหันมาพูดคุยกัน จึงเป็นการร่วมกันหาทางออกต่างๆ แล้วจึงร่วมกันตัดสินใจนำไปสู่ผลที่คู่เจรจาพึงพอใจถ้าคู่เจรจาเข้าใจกระบวนการและสามารถสื่อสารกันได้อย่างดี

ไม่ต้องมีคนกลางมาเป็นผู้กำกับกระบวนการ แต่โดยส่วนใหญ่กว่าที่จะตัดสินใจมาร่วมเจรจา ความขัดแย้งก็กลายเป็นข้อพิพาทอย่างรุนแรง จำเป็นต้องมีคนกลางมาทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยที่เรียกว่า การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง

จะเห็นว่า กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลางเป็นแนวทางที่ขยายเพิ่มเติมจาก การเจรจา โดยมี “บุคคลที่สาม” ซึ่งเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้อง บุคคลคนที่สามนี้ไม่ได้มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินปัญหาโดยตรง แต่คนกลางนี้จะช่วยคู่กรณีที่เกิดความขัดแย้งกัน เพื่อให้บรรลุข้อตกลงที่เป็นที่ยอมรับโดยความเห็นพ้องต้องกัน ในประเด็นข้อพิพาท ทั้ง “การเจรจาต่อรอง” และ “การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง” เปิดทางให้อำนาจแห่งการตัดสินใจอยู่ที่คู่กรณีที่มีความขัดแย้งกันอย่างไรก็ดี เมื่อกล่าวถึงความสำคัญของการเจรจาไกล่เกลี่ยพบแง่มุมที่น่าสนใจหลายประการด้วยกัน กล่าวคือ

(๑) การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลางเป็นกระบวนการพิจารณาตัดสินหาทางออกของข้อขัดแย้งเกิดโดยคู่กรณี หรือคู่ขัดแย้งช่วยกันพิจารณาหาทางออกร่วมกัน ซึ่งคนกลางไม่มีหน้าที่หรือไม่มีอำนาจไปตัดสินคดี

(๒) กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยจะใช้วิธีการ หรือกระบวนการใช้การเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Process) โดยไม่ใช้จุดยืน (Position) แต่จะใช้การเจรจาโดยใช้ความต้องการ หรือ ความสนใจร่วมกันเป็นพื้นฐานในการเจรจา (Interest-Based Negotiation) โดยไม่มุ่งไปที่การเจรจาโดยยึดจุดยืน (Position-Based Negotiation) ซึ่งจะทำให้ยากต่อการเจรจา

๓) กระบวนการในการเจรจาต้องมีกติกาในการเจรจา (Ground Rules) เพื่อให้คนกลางที่มีหน้าที่กำกับกระบวนการได้ตามนั้น

สรุปก็คือ นักเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลางจะทำหน้าที่ประจักษ์ชัดที่สามนั้น ซึ่งจะสร้างเวทีขึ้นมา เพื่อให้มีการสานเสวนาร่วมกันทำหน้าที่ในการช่วยเหลือประเด็นต่างๆ อันจะก่อให้เกิด ความพึงพอใจร่วมกัน อีกทั้งจะช่วยให้มีทางเลือกที่หลากหลาย และก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันระหว่างคู่กรณีทั้งสองฝ่ายด้วย มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน ไม่รู้สึกว่าเป็นฝ่ายแพ้ เสียศักดิ์ศรี ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญคือคนกลางในการไกล่เกลี่ยนั่นเอง ต้องมีความรู้ และเอาใจเขาใส่ใจเรา สามารถประยุกต์และมีวิธีการเจรจาที่เป็นที่น่าเชื่อถือของทั้งสองฝ่าย ทั้งมีความเป็นกลาง สิ่งเหล่านี้คู่ความรู้สึกรู้ได้

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลไทย

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ลักษณะ

๑. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาล คือ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนมีการฟ้องร้องคดีต่อศาล หรือแม้จะฟ้องร้องคดีต่อศาลแล้ว แต่คู่ความขอให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกันเองโดยไม่ให้ดำเนินการในศาลก็ได้

๒. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล คือ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล โดยศาลเป็นผู้ดำเนินการให้ ซึ่งหากคู่ความตกลงกันได้ก็จะมีการถอนฟ้อง หรือทำสัญญาประนีประนอมยอมความ และศาลจะมีคำพิพากษาไปตามที่ตกลงกัน หรือหากตกลงกันเพียงบางส่วนศาลก็จะสืบพยานในเฉพาะประเด็นที่ตกลงกันไม่ได้เท่านั้น

การแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย

ตามระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทฯ กำหนดเกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้ประนีประนอมไว้ว่า เมื่อมีคดีขึ้นสู่ศาล ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาอาจแต่งตั้งผู้พิพากษา ข้าราชการศาลยุติธรรม หรือบุคคลภายนอกผู้ใดผู้หนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้ประนีประนอมเพื่อช่วยเหลือศาลในการไกล่เกลี่ย การแต่งตั้งบุคคลภายนอกเป็นผู้ประนีประนอมต้องคำนึงถึงคุณสมบัติและความเหมาะสม ความยอมรับจากบุคคลทั่วไปและความพอใจของคู่ความทุกฝ่าย นอกจากคุณสมบัติดังกล่าวแล้วผู้ประนีประนอมที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลได้รับการแต่งตั้งโดยผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือจากองค์คณะผู้พิพากษาจะต้องดำรงตนให้อยู่ในศีลธรรมและจริยธรรมอันดีเพื่อดำรงไว้ซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีในการอำนวยความยุติธรรมและรักษาความเชื่อถือศรัทธาของประชาชน เพราะจริยธรรมกับการทำหน้าที่อำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนนั้นเป็นสิ่งที่คู่กันไม่อาจแยกออกจากกันได้ โดยผู้ประนีประนอมจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเคร่งครัด ระมัดระวัง และรักษาชื่อเสียงไม่ให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว หรือประพฤติตนในทางที่อาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของสถาบันศาลยุติธรรม

การเข้าสู่กระบวนการ การไกล่เกลี่ยในศาลชั้นต้นจะเกิดขึ้นเมื่อ

๑. ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาเห็นสมควร หรือคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอแล้วฝ่ายที่เหลือตกลงด้วย ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องการร้องขอเข้าสู่กระบวนการ ให้แจ้งต่อศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลเพื่อให้เจ้าหน้าที่สอบถามความประสงค์ของคู่ความฝ่ายอื่น หากทุกฝ่ายประสงค์เช่นเดียวกันนั้น ให้รายงานให้องค์คณะผู้พิพากษาหรือผู้รับผิดชอบราชการศาลทราบแล้วให้เจ้าหน้าที่เริ่มดำเนินการ อีกวิธีหนึ่งคือ คู่ความสามารถตกลงความประสงค์ต่อองค์คณะผู้พิพากษาระหว่างการพิจารณาคดีแล้วให้องค์คณะผู้พิพากษาสอบถามคู่ความฝ่ายอื่น หากทุกฝ่ายประสงค์เช่นเดียวกัน และองค์คณะผู้พิพากษาเห็นสมควรให้ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเองหรือมีคำสั่งให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลดำเนินการ ทั้งนี้องค์คณะผู้พิพากษาอาจกำหนดระยะเวลาหรือเงื่อนไขการดำเนินการก็ได้

๒. การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม (ผู้ไกล่เกลี่ย) องค์คณะผู้พิพากษาอาจทำ การไกล่เกลี่ยด้วยตนเอง หรือมอบหมายให้ผู้พิพากษาคนหนึ่งหรือหลายคนในองค์คณะดำเนินการ นอกจากนั้นผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาอาจแต่งตั้งผู้ประนีประนอมเพื่อช่วยเหลือศาลในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยการแต่งตั้งจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสม และความพอใจของคู่ความเท่าที่จะกระทำได้

๓. ผู้รับผิดชอบราชการศาล หมายถึง ประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ประธานศาลอุทธรณ์ภาค อธิบดีผู้พิพากษาศาล ชั้นต้น ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ผู้พิพากษาทำการแทน หรือผู้ได้รับมอบหมายจากบุคคลดังกล่าวให้ดำเนินการตามข้อกำหนด ทั้งนี้ในกรณีที่ผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานราชการ หรือลูกจ้างของสำนักงานศาลยุติธรรมที่รับราชการในศาลอื่น จะกระทำต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากผู้นั้น และได้รับความเห็นชอบจากผู้รับผิดชอบราชการศาลที่ผู้นั้นรับราชการอยู่ นอกจากนี้หากผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งไม่ใช่ผู้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประนีประนอมจะต้องให้คู่ความยินยอมและตกลงที่จะรับผิดชอบค่าป่วยการ และค่าใช้จ่ายของบุคคลนั้น

ศาลเจ้าของคดีอาจแต่งตั้งให้ศาลอื่นดำเนินการไกล่เกลี่ยแทนได้หากศาลนั้นยินยอม ในกรณีเช่นนี้ ผู้พิพากษาที่ได้รับการแต่งตั้งอาจได้รับมอบหมายให้เป็นองค์คณะผู้พิพากษาที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ส่งผลให้สามารถพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความได้โดยไม่ต้องส่งเรื่องกลับให้ศาลเจ้าของคดีอีกครั้ง เมื่อการแต่งตั้งเสร็จสิ้น ผู้ประนีประนอมจะต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงที่อาจเป็นสาเหตุอันควรสงสัย ถึงความเป็นกลางให้คู่ความทราบ หากคู่ความเห็นต้องการคัดค้านให้แจ้งเหตุแห่งการคัดค้านต่อผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาที่แต่งตั้งผู้ประนีประนอมทราบก่อนเริ่มกระบวนการหรือภายใน ๗ วัน หลังจากนั้นให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาแต่งตั้ง

๔. ดำเนินการไกล่เกลี่ย โดยให้ผู้รับผิดชอบราชการหรือ องค์คณะผู้พิพากษาที่แต่งตั้งผู้ประนีประนอมพิจารณาแล้วมีคำสั่งตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ กำหนดประเด็นข้อเท็จจริงของคดี ซึ่งต้องเก็บเป็นความลับ อาจมีการประชุมคดีเฉพาะตัวทนายความหรือ เฉพาะตัวคู่ความ เพื่อผลที่ดีที่สุดของคู่ความ และห้ามเปิดเผย หรือบันทึกสาระสำคัญของข้อมูลในส่วนที่คู่ความบอกแก่ผู้ไกล่เกลี่ย

การเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นศาลฎีกา สามารถทำได้ ๓ กรณี ดังนี้

๑. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นศาลฎีกาโดยศาลชั้นต้น
๒. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นศาลฎีกาโดยศาลฎีกา
๓. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นศาลฎีกาโดยระบบทางไกลผ่านจอภาพ

การเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททั้ง ๓ กรณีดังกล่าว อาจจำแนกกระบวนการและขั้นตอนที่ศาลชั้นต้นและศาลฎีกาควรปฏิบัติ ดังนี้

๑. กระบวนการและขั้นตอนการสอบถามความประสงค์การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นศาลฎีกา
๒. กระบวนการและขั้นตอนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นศาลฎีกาโดยศาลชั้นต้น
๓. กระบวนการและขั้นตอนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นศาลฎีกาโดยศาลฎีกา
๔. กระบวนการและขั้นตอนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นศาลฎีกา โดยระบบทางไกลผ่านจอภาพ (Video/web Conference)

กระบวนการและขั้นตอนการสอบถามความประสงค์การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นศาลฎีกา

๑. เมื่อคู่ความยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาต่อศาลชั้นต้นแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ศาลแจ้งให้คู่ความทราบว่า ศาลฎีกามีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พร้อมทั้งประทับตราวาง (เอกสารหมายเลข ๑) ลงในแผ่นท้ายอุทธรณ์หรือฎีกาแล้วให้คู่ความหรือผู้รับมอบฉันทะขีดเครื่องหมายลงในช่องที่ประสงค์พร้อมทั้งลงลายมือชื่อไว้กรณีคู่ความที่ยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาไม่ประสงค์ที่จะให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้เจ้าหน้าที่ศาลมอบแบบสอบถามให้ผู้อุทธรณ์หรือฎีกานำกลับไปให้คู่ความพิจารณาแล้วตอบส่งกลับมา และในการส่งหมายพร้อมสำเนาอุทธรณ์หรือฎีกาให้คู่ความอีกฝ่ายยื่นคำแก้อุทธรณ์หรือฎีกา ให้ประทับตราวางที่ด้านหลังหมายส่งสำเนาอุทธรณ์หรือฎีกากับให้แบบสอบถามไปให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งด้วย หากคู่ความฝ่ายที่ต้องแก้อุทธรณ์หรือฎีกาแจ้งความประสงค์ว่าต้องการให้ศาลดำเนินการไกล่เกลี่ย ให้เจ้าหน้าที่ศาลมีหนังสือเชิญชวนให้คู่ความฝ่ายที่ยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาที่ไม่ประสงค์จะไกล่เกลี่ยมาแต่ต้นว่า อีกฝ่ายประสงค์จะไกล่เกลี่ย คดีอาจมีทางตกลงกันได้ ซึ่งอาจทำให้คู่ความที่ยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาเปลี่ยนความประสงค์เข้าสู่ระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็ได้

๒. ให้เจ้าหน้าที่ศาลแจ้งคู่ความว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่เป็นผลทำให้การพิจารณาคดีล่าช้าหรือเสียความเป็นธรรมแต่อย่างใด และขอเสนอ คำแถลง ตลอดจนข้อเท็จจริงใดๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการไกล่เกลี่ย คู่ความไม่สามารถนำไปใช้อ้างอิง และไม่ผูกพันคู่ความหรือศาลให้ปฏิบัติตามหรือเห็นเป็นเช่นนั้น

๓. ให้เจ้าหน้าที่ศาลแจ้งให้คู่ความฝ่ายที่ต้องแก้อุทธรณ์หรือฎีกาทราบว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่เป็นเหตุให้ไม่ต้องยื่นคำแก้อุทธรณ์หรือแก้ฎีกา เพราะหากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นฎีกาไม่สำเร็จ คดีจะต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีตามปกติและการไกล่เกลี่ยในชั้นศาลฎีกาไม่เป็นเหตุให้คดีล่าช้าแต่อย่างใด

กรณีที่คู่ความทุกฝ่ายมีความประสงค์ตรงกันว่าต้องการให้ศาลดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นศาลฎีกา ให้เจ้าหน้าที่ศาลรายงานผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทราบเพื่อกำหนดวันเวลาที่จะทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ทั้งนี้ระยะเวลาที่จะทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจนแล้วเสร็จต้องไม่เกิน ๓ เดือน นับแต่วันที่คู่ความอีกฝ่ายยื่นคำแก้อุทธรณ์หรือฎีกา

กระบวนการและขั้นตอนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นศาลฎีกาโดยศาลชั้นต้น

๑. กรณีที่คู่ความประสงค์ให้ศาลชั้นต้นไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลชั้นต้นให้เจ้าหน้าที่ศาลชั้นต้นสอบถามความประสงค์ของคู่ความทุกฝ่าย หากมีความประสงค์จะให้ศาลชั้นต้นดำเนินการไกล่เกลี่ยให้ศาลชั้นต้นแยกเก็บสำนวนไว้ต่างหากและรายงานความเคลื่อนไหวของสำนวนให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทราบทุกระยะเวลา ๑ เดือน และเมื่อครบกำหนดระยะเวลา ๓ เดือนแล้วยังตกลงกันไม่ได้ ให้รายงานผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเพื่อส่งสำนวนไปยังศาลฎีกา ในกรณีคดีมีทางที่จะตกลงกันได้ แต่ยังคงดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าวให้รายงานให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทราบ เพื่อจะได้รายงานขอเลื่อนเวลาการส่งสำนวนไปยังศาลฎีกา หรืออาจพิจารณาส่งศาลฎีกาได้ตามที่เห็นสมควร นอกจากนี้เมื่อคู่ความยื่นคำแก้อุทธรณ์หรือฎีกาแล้ว ให้ทำหนังสือแจ้งศาลฎีกาว่ามีคดีแพ่ง คดีอาญา หรือคดีประเภทอื่นที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและอยู่ระหว่างดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลชั้นต้น เพื่อให้ศาลฎีกาทราบ

๒. กรณีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นศาลฎีกาโดยศาลชั้นต้นเป็นผลสำเร็จหรือสามารถตกลงกันได้เมื่อคู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้ ให้ศาลชั้นต้นจัดรายงานกระบวนการพิจารณาถึงกรณีที่คู่ความยินยอมให้ศาลชั้นต้นไกล่เกลี่ยและทำสัญญาประนีประนอมยอมความต่อหน้าศาลและให้ศาลชั้นต้นส่งสัญญาประนีประนอมยอมความที่คู่ความทุกฝ่ายลงลายมือชื่อต่อหน้าผู้พิพากษาในศาลชั้นต้น และผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นลงลายมือชื่อในสัญญาประนีประนอมยอมความแล้วนั้นไปยังศาลฎีกา เพื่อดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง พร้อมทั้งส่งสำนวนที่จะต้องพิจารณาโดยศาลฎีกาไปด้วย (อาจส่งโดยไปรษณีย์ด่วนพิเศษ EMS) หนังสือส่งสำนวนให้ศาลฎีกา ขอให้ระบุว่า ส่งทำสัญญาประนีประนอมยอมความ และประทับหน้าของส่งสำนวนว่า สำนวนเสนอเพื่อตรวจสอบสัญญาประนีประนอมยอมความ เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการคัดแยกสำนวนให้เจ้าหน้าที่ส่วนคดีของศาลฎีกานำสำนวนส่งไปยังศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลฎีกาเพื่อเสนอผู้พิพากษาศาลฎีกา ที่ได้รับแต่งตั้งขึ้นสำหรับการตรวจสอบสัญญาประนีประนอมยอมความทำการตรวจสอบสัญญาประนีประนอมยอมความว่า ถูกต้องและชอบด้วยกฎหมายหรือไม่หากพิจารณาแล้วเห็นว่าถูกต้อง

ก็ให้ผู้พิพากษาศาลฎีกาที่ได้รับแต่งตั้งพิพากษาตามยอม แล้วรีบดำเนินการส่งคืนศาลชั้นต้นภายในกำหนดไม่เกิน ๑๕ วัน ยกเว้นกรณีมีเหตุขัดข้องหรือมีเหตุจำเป็นอื่นใด ก็ให้ศาลฎีกาส่งคืนไปยังศาลชั้นต้นภายในกำหนดไม่เกิน ๒๐ วัน เพื่ออ่านให้คู่ความฟัง หากมีเหตุที่ต้องแก้ไขสัญญาประนีประนอมยอมความให้ศาลฎีกา ส่งสำนวนพร้อมสัญญาประนีประนอมยอมความให้ศาลชั้นต้นดำเนินการแก้ไขภายในกำหนด ๗ – ๑๐ วัน นับแต่วันรับสัญญาประนีประนอมยอมความ เมื่อศาลชั้นต้นแก้ไขสัญญาประนีประนอมยอมความภายในกำหนดเวลาแล้ว ให้ศาลชั้นต้นส่งคืนศาลฎีกา การส่งสำนวนและสัญญาประนีประนอมยอมความคืนยังศาลฎีกาให้ศาลชั้นต้นนัดวันฟังคำพิพากษาตามยอมของศาลฎีกาล่วงหน้าภายในกำหนดเวลาไม่เกิน ๓๐ วัน ค่าขึ้นศาลชั้นฎีกาหากคู่ความประสงค์ขอคืนค่าธรรมเนียมเป็นกรณีพิเศษให้ทำคำขอแนบท้ายสัญญาประนีประนอมยอมความมาด้วย

๓. กรณีผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นศาลฎีกาโดยศาลชั้นต้นไม่สามารถตกลงกันได้ให้ศาลชั้นต้นส่งสำนวนคืนสู่กระบวนการพิจารณาตามปกติ

๔. การจัดเก็บสถิติให้ศาลชั้นต้นรวบรวมและจัดเก็บสถิติไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นศาลฎีกาที่ดำเนินการในศาลชั้นต้น

กระบวนการและขั้นตอนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นศาลฎีกาโดยศาลฎีกา

๑. การเข้าสู่ระบบการไกล่เกลี่ยคดีที่ศาลฎีกา

๑.๑ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์จะให้ศาลฎีกาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้เจ้าหน้าที่ส่งคำร้องไกล่เกลี่ยไปยังศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลฎีกาเพื่อตั้งสำนวนไกล่เกลี่ยติดต่อสอบถามคู่ความอีกฝ่ายว่าประสงค์จะไกล่เกลี่ยหรือไม่ และประสานขอวันนัดคู่ความเพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

๑.๒ คู่ความทั้งสองฝ่ายประสงค์ให้ศาลฎีกาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเจ้าหน้าที่ศาลจะส่งคำร้องขอให้ศาลฎีกาไกล่เกลี่ยไปยังศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลฎีกาเพื่อตั้งสำนวนไกล่เกลี่ย ประสานขอวันนัดคู่ความเพื่อทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

๑.๓ คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาศาลฎีกา เมื่อศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลฎีกาดำเนินการคัดและตั้งสำนวนแล้วประสานขอวันนัดคู่ความเพื่อทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

๒. กรณีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นผลสำเร็จหรือตกลงกันได้เมื่อคู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้ ให้ดำเนินการทำสัญญาประนีประนอมยอมความและมีคำพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความ โดยผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนที่ได้รับแต่งตั้งให้ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทในคดีนั้น ซึ่งควรไกล่เกลี่ยให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน ๒ เดือน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้หรือคดียังมีทางที่จะตกลงกันได้ก็อาจขยายระยะเวลาต่อไปได้อีกไม่เกิน ๑ เดือน

๓. กรณีผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่สามารถตกลงกันได้กรณีคู่ความทั้งสองฝ่ายไม่สามารถตกลงกันได้ หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มา หรือไม่เข้าร่วมการไกล่เกลี่ย ให้ส่งสำนวนคืนสู่กระบวนการพิจารณาตามปกติ ค่าขึ้นศาลชั้นฎีกา หากคู่ความประสงค์ขอคืนค่าธรรมเนียมเป็นกรณีพิเศษให้ทำคำขอแนบท้ายสัญญาประนีประนอมยอมความมาด้วย

กระบวนการและขั้นตอนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นศาลฎีกาโดยระบบทางไกลผ่านจอภาพ (Video/web Conference)

๑. การเข้าสู่ระบบการไกล่เกลี่ยคดีเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายประสงค์ให้ศาลฎีกาไกล่เกลี่ยแต่ไม่สะดวกในการเดินทางมาศาลฎีกาอาจแจ้งความประสงค์ขอให้ศาลฎีกาไกล่เกลี่ยโดยระบบทางไกลผ่านจอภาพ เจ้าหน้าที่ศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลฎีกาจะรับหนังสือหรือคำร้องนั้นเพื่อตั้งสำนวนไกล่เกลี่ยติดต่อประสานขอวันนัดคู่ความและผู้ไกล่เกลี่ยของศาลชั้นต้นและศาลฎีกาเพื่อดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ย ก่อนถึงวันนัด เจ้าหน้าที่จะประสานตรวจสอบระบบทางไกลผ่านจอภาพให้เรียบร้อย

๒. กรณีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นผลสำเร็จ หรือตกลงกันได้เมื่อคู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้ให้ดำเนินการทำสัญญาประนีประนอมยอมความโดยให้ผู้พิพากษาที่ได้รับการแต่งตั้งให้ไกล่เกลี่ยจดยางงานกระบวนการพิจารณาและให้ศาลชั้นต้นส่งสัญญาประนีประนอมยอมความที่ความทุกฝ่ายลงลายมือชื่อต่อหน้าผู้พิพากษาในศาลชั้นต้น และผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นลงลายมือชื่อในสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นไปยังศาลฎีกาทางโทรสารเพื่อเจ้าหน้าที่ศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลฎีกาเสนอผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนให้มีคำพิพากษตามยอมต่อไปโดยให้นัดฟังคำพิพากษตามยอมภายในกำหนด ๓๐ วัน

๓. กรณีผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่สามารถตกลงกันได้กรณีคู่ความไม่สามารถตกลงกันได้ หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขอยกเลิกนัดหรือไม่ยอมเข้ารับการไกล่เกลี่ยให้ส่งสำนวนคืนสู่กระบวนการพิจารณาตามปกติคำขึ้นศาลชั้นฎีกา หากคู่ความประสงค์ขอคืนค่าธรรมเนียมเป็นกรณีพิเศษให้ทำคำขอแนบท้ายสัญญาประนีประนอมยอมความมาด้วย โดยส่งคำขอทางโทรสาร

การไกล่เกลี่ยของศาลในญี่ปุ่น

การไกล่เกลี่ยของศาลในประเทศญี่ปุ่นนั้นถือเป็นกระบวนการใหม่ที่เพิ่งเริ่มได้ไม่นานหลังจากการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม โดยมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของผู้พิพากษาจากเดิมที่มีหน้าที่ตัดสินคดีความอย่างเดียวมาเป็นผู้ไกล่เกลี่ยคดีและข้อพิพาทในชั้นศาลด้วย

กระบวนการไกล่เกลี่ยในประเทศญี่ปุ่นนั้นเริ่มได้รับความนิยมและมีการนำมาใช้มากขึ้นสังเกตได้จากสถิติดังต่อไปนี้การไกล่เกลี่ยของศาลแพ่ง มีคดีไกล่เกลี่ยประมาณ ๕๐,๐๐๐ คดีต่อปี การไกล่เกลี่ยของศาลครอบครัว มีคดีไกล่เกลี่ยประมาณ ๑๔๐,๐๐๐ คดีต่อปี การฟ้องคดีในศาลแขวง ทั้งคดีแพ่งและคดีครอบครัว ประมาณ ๓๖๐,๐๐๐ คดีต่อปี การฟ้องคดีแพ่ง ในศาลจังหวัด ประมาณ ๑๘๐,๐๐๐ คดีต่อปี การฟ้องคดีครอบครัวในศาลจังหวัด ประมาณ ๑๐,๐๐๐ คดีต่อปี

คดีแพ่งในศาลจังหวัด ในปี ๒๕๕๖

โดยการถอนฟ้องนั้นเป็นการถอนฟ้องที่เป็นผลมาจากการเจรจาไกล่เกลี่ยจึงจะเห็นได้มากกว่าครึ่งของปริมาณคดีทั้งหมดนั้นเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยทั้งสิ้น

การเปรียบเทียบกันระหว่างการพิพากษาคัดสินคดีกับการยุติคดีจากการไกล่เกลี่ย

การพิพากษาคัดสินคดีนั้นจะต้องมีผู้แพ้ ผู้ชนะแต่การไกล่เกลี่ยนั้นไม่มีผู้แพ้ผู้ชนะแต่เป็นข้อตกลงร่วมกัน การพิพากษาคัดสินคดีใช้หลักความถูกต้องตามกฎหมายในการตัดสินแต่การไกล่เกลี่ยนั้นใช้หลักมาตรฐานทางสังคม และสามัญสำนึกในการตัดสิน การพิพากษาคัดสินคดีนั้นจะใช้มุมมองทางกฎหมายเท่านั้นแต่การไกล่เกลี่ยจะมองไปถึงภาพรวมของข้อพิพาทและภูมิหลังของข้อพิพาทด้วยการพิพากษาคัดสินคดีนั้นมีความเข้มงวดแต่การไกล่เกลี่ยมีความยืดหยุ่นมากกว่า การพิพากษาคัดสินคดีสามารถถูกแทรกแซงจากทางรัฐหรือผู้มีอำนาจได้แต่การไกล่เกลี่ยนั้นคู่กรณีจะมีความอิสระมากกว่า เนื่องจากการเป็นการตกลงกันเอง คำพิพากษาคัดสินคดีนั้นจะเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดในการเจรจากัน แต่ในขณะที่ผลการไกล่เกลี่ยนั้นเป็นข้อยุติที่เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่ายเพราะเกิดจากความพึงพอใจของทั้งสองฝ่ายการพิพากษาคัดสินคดีจะใช้มุมมองที่มองที่อดีตว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นบ้างเพื่อการตัดสินคดีที่ถูกต้องตามกฎหมายแต่การไกล่เกลี่ยนั้นเป็นมุมมองที่มองไปข้างหน้าว่าทั้งสองฝ่ายต้องการอะไรเพื่อหาข้อยุติ เมื่อใช้การพิพากษาคัดสินคดีนั้นจะมีอัตราในการปฏิบัติตามคำแต่เมื่อใช้การไกล่เกลี่ยนั้นจะมีอัตราในการปฏิบัติตามสูงเนื่องจากเป็นความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย การพิพากษาคัดสินคดีนั้นกว่าจะสิ้นสุดต้องผ่านชั้นศาลถึงสามศาลด้วยกันในขณะที่การไกล่เกลี่ยนั้นสามารถระงับข้อพิพาทได้ด้วยความรวดเร็วแต่ในขณะเดียวกันการพิพากษาคัดสินคดีนั้นคู่ความจะมีความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายแต่การไกล่เกลี่ยนั้นจะเกิดความไม่เท่าเทียมกันของอำนาจในการเจรจาต่อรองฝ่ายที่เป็นโจทก์นั้นมักจะมีอำนาจต่อรองสูงกว่าฝ่ายที่เป็นจำเลยและการพิพากษาคัดสินคดีนั้นเป็นการตัดสินกันตามกฎหมายแต่การไกล่เกลี่ยคดีนั้นไม่ได้ว่ากันด้วยตัวบทกฎหมาย

บทบาทของผู้พิพากษาในฐานะผู้ไกล่เกลี่ย

เมื่อผู้พิพากษาต้องมาทำการไกล่เกลี่ยนั้นท่านจะต้องแยกให้ได้ระหว่างการไกล่เกลี่ยใน ส่วนเนื้อหาของคดีซึ่งเป็นการไกล่เกลี่ยในเรื่องของคำพิพากษา กับกระบวนการไกล่เกลี่ยซึ่งเป็นการทำ หน้าที่ทั้งหมดของผู้ไกล่เกลี่ยการสืบสนในบทบาทของผู้พิพากษาในฐานะผู้ตัดสินกับผู้ไกล่เกลี่ย ผู้พิพากษาต้องแยกให้ออกว่าคำพิพากษาดังกล่าวนั้นมีลักษณะผูกมัดตายตัวในขณะที่การไกล่เกลี่ยนั้น มีลักษณะที่ไม่ผูกมัดขึ้นอยู่กับข้อตกลงของคู่ความทั้งสองฝ่ายทฤษฎีการระงับข้อพิพาท ผลการระงับ ข้อพิพาทที่ดีนั้นควรจะมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

๑. ด้านการตอบสนองความต้องการของสังคมได้ การระงับข้อพิพาทที่ดีนั้นต้องมี ประสิทธิภาพ กล่าวคือมีกระบวนการยุติธรรมที่แบ่งแยกได้และเป็นขั้นเป็นตอน

๒. เงื่อนไขของการตกลงเจรจานั้นต้องเป็นไปตามความต้องการของสังคม กล่าวคือการ ไกล่เกลี่ยนั้นคู่ความที่ทำการไกล่เกลี่ยกันนั้นต้องมีความเป็นเหตุเป็นผลกัน ต้องไม่มีค่าใช้จ่ายในการ ดำเนินการ

๓. ต้องมีความเป็นธรรมในเนื้อหา ความได้สัดส่วน,ปราศจากอคติและมีความเท่าเทียม

๔. ต้องมีความเป็นธรรมในกระบวนการไกล่เกลี่ย มีความเป็นอิสระของคู่กรณี และให้ มองถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการไกล่เกลี่ย

ภารกิจของผู้พิพากษาในการไกล่เกลี่ย

ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นผู้พิพากษาต้องทำหน้าที่หลายอย่างเพื่อที่จะให้การไกล่เกลี่ย เป็นไปได้อย่างราบรื่นและบรรลุข้อตกลงร่วมกันได้ การให้กำลังใจคู่ความในการเข้าถึงข้อตกลงในการ เสร็จจ่าต่อรองที่ตีร่วมกันนั้นก็เป็นสิ่งที่จำเป็น นอกจากนี้ผู้พิพากษายังมีภารกิจที่ต้องตอบสนองความ ต้องการของสังคมให้ได้ด้วย โดยสังคมนั้นคาดหวังให้ผู้พิพากษาที่ทำการไกล่เกลี่ยนั้นสามารถไกล่เกลี่ย ได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านการใช้เหตุผลในการปรับความเข้าใจกันของคู่ความ การมีกลยุทธ์ในการไกล่เกลี่ย การเพิกเฉยเมื่อจำเป็น การคำนึงถึงผลกระทบต่อบุคคลที่สามที่เกี่ยวข้องและต้องค้นหาความต้องการ ที่แท้จริงให้ได้ ในส่วนภารกิจของการให้ความเป็นธรรมนั้นผู้พิพากษาที่ทำการไกล่เกลี่ยต้องคำนึงถึง ความได้สัดส่วนที่พอดี เสร็จจ่าอย่างปราศจากอคติ และให้ความเท่าเทียมกันกับทุกฝ่าย นอกจากนี้ยังต้อง ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎหมาย ศีลธรรม บรรทัดฐานทางสังคม สามัญสำนึก ความเป็นเหตุเป็นผลต่างๆ เหล่านี้อีกด้วย และสุดท้ายคือภารกิจในการดำเนินขั้นตอนการไกล่เกลี่ยอย่างเป็นธรรม กล่าวคือคู่ความ ต้องสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง เคารพในอำนาจการตัดสินใจระงับข้อพิพาทของคู่ความ ให้โอกาสที่ เท่าเทียมกันของคู่ความ และต้องมีการจัดการของคู่ความด้วยความจริงใจและซื่อสัตย์

ทักษะการไกล่เกลี่ยของศาลในการดำเนินการไกล่เกลี่ยให้เป็นไปอย่างราบรื่นและจบลง ด้วยดีนั้น ก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน ทักษะการไกล่เกลี่ยในฐานะเจ้าหน้าที่ศาล เจ้าหน้าที่ศาลควรจะต้องติดต่อกับ คู่ความทั้งสองฝ่ายก่อนที่จะเริ่มกระบวนการไกล่เกลี่ยซึ่งสามารถสังเกตได้ถ้าทั้งสองฝ่ายพร้อมที่จะ ดำเนินการหรือมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์ที่จะจัดการคดี และการทำงานกันเป็นที่ระหว่งผู้พิพากษา และเจ้าหน้าที่ก็ก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน

ทักษะการใกล้เคียงในส่วนของผู้พิพากษาที่ทำการใกล้เคียงนั้นควรจะเป็นกลาง เป็นผู้ฟังที่ดีและให้คู่ความเป็นฝ่ายพุดมากกว่าที่เราจะเป็นฝ่ายพุดเอง เป็นผู้วิเคราะห์ที่ดีในการจับใจความสำคัญของการสนทนา ไม่ควรสอนหรือเทศนาหรือวิพากษ์วิจารณ์คู่ความควรเอาใจเขามาใส่ใจเรามากกว่า ควรมีความอดทน ใจเย็น มีความคิดสร้างสรรค์ มีความยืดหยุ่นและตอบสนองได้ดี ที่สำคัญอย่างยิ่งคือไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคต่างๆ พยายามอย่างยิ่งที่จะแก้ไขความเข้าใจผิดระหว่างคู่ความให้ได้ การเข้าใจสถานการณ์ก็ถือเป็นทักษะที่สำคัญอย่างหนึ่งเหมือนกันผู้ใกล้เคียงต้องอ่านสถานการณ์ให้ออก มองให้เห็นถึงเบื้องหลังของข้อพิพาท ประวัติศาสตร์ และสภาพแวดล้อม ดูว่าคู่ความมีความเข้าใจผิดที่เหมือนกันหรือไม่ รวมไปถึงแนวคิดที่ผิดๆ ด้วย

เทคนิคการใกล้เคียง (โดย ศาสตราจารย์ Hisako Kobayashi)

การกล่าวทวน เป็นการสรุปว่าอะไรเป็นเงื่อนไขที่เบากว่าและมีเงื่อนไขที่เป็นกลางเสนอให้แก้คู่ความกล่าวคือการทำให้การกล่าวหากัน การวิพากษ์วิจารณ์กัน และการใช้อารมณ์เบาบางลงหรือหายไปควรใช้ชื่อที่เป็นกลาง เช่น ไม่ควรเรียกชื่อโจทก์หรือจำเลย ให้เรียกตำแหน่งหรือฐานะแทน เช่น ให้เรียก โจทก์ จำเลย แทน

ตัวอย่างที่ ๑

คู่ความ : เมื่อผมสังเกตเห็นที่จะตอบข้อเรียกร้องของเขา Shinzo ตะโกนเสียงดังใส่ผม

เขาหยาบคายมาก เมื่อผมพูดว่า “ไม่” เขาต้อยเข้าที่จมูกผม

ผู้ใกล้เคียง : คุณหมายถึง คุณทั้งคู่แสดงความรู้สึกเชิงลบต่อกัน และสถานการณ์ก็จะทวีความรุนแรงขึ้น ใช่ไหมครับ

ตัวอย่างที่ ๒

คู่ความ : ผม ทนไม่ไหวแล้ว ผมถูกโกง ผมหมดตัวแล้ว

ผู้ใกล้เคียง : ผมรู้ว่าคุณโกรธเขาแค่ไหน ตอนนี้ คุณบอกเหตุผลให้ผมทราบได้ไหม ว่าทำไมคุณถึงได้โกรธเขาขนาดนี้

ตัวอย่างที่ ๓

คู่ความ : เจ้านายผมชอบตะโกนใส่ผมเสมอ สาบแข่งผม เมื่อผมทำพลาด

ผู้ใกล้เคียง : คุณหมายถึง คุณไม่ชอบวิธีการที่เขาปฏิบัติต่อคุณใช่ไหม

การปรับกรอบความคิด เป็นเทคนิคที่ไม่ใช่เพียงแต่การจะปรับความเข้าใจกันของคู่ความเหมือนเทคนิคการกล่าวทวน แต่ผู้ใกล้เคียงนั้นจะต้องทำความเข้าใจถึงเนื้อความและทำการสรุปใหม่ ในกรอบมุมมองที่เป็นเชิงบวก

ตัวอย่าง

คู่ความ : ภรรยาของผมและลูกๆ ไม่สนใจผม มองข้ามผม พวกเขาทำกับผมเหมือนคนแปลกหน้า คุณเข้าใจสถานการณ์ของผมไหม

ผู้ใกล้เคียง : ผมเข้าใจว่าคุณรู้สึกว่าเหว่และเดียวดาย แต่ตอนนี้ คุณและลูกๆ มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันแล้วใช่ไหม

การใช้คำถามปลายเปิด เมื่อคู่ความรู้สึกลังเลที่จะพูดให้ถามคำถามปลายเปิดแทน เพื่อให้คู่การแสดงความรู้สึกออกมาได้มากและง่ายขึ้น

ตัวอย่าง

เมื่อไรและทำไมคุณถึงไปที่นั่น...

คุณรู้สึกอย่างไรในเวลานั้น...

คุณคิดอะไรตอนที่คุณทะเลาะกับเธอ...

คุณคิดว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณและเธอถ้าคุณไม่พูดอย่างนั้น...

ทำไมคุณไม่บอกรายละเอียดว่าเกิดอะไรขึ้นหลังจากนั้น..

การแยกไกลเกลี่ย บางครั้งการไกลเกลี่ยที่ละฝ่ายก็จำเป็นโดยการแยกไกลเกลี่ยนั้นต้องมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้

๑. ได้รับอนุญาตให้แยกไกลเกลี่ยจากคู่ความทั้งสองฝ่าย

๒. การแยกไกลเกลี่ยต้องไม่นานเกินไป ประมาณ ๑๕ – ๒๐ นาที (หลีกเลี่ยงความวิตกกังวลของคู่ความที่รออยู่ด้านนอก)

๓. ระยะเวลาการแยกไกลเกลี่ยของคู่ความทั้งสองฝ่ายควรเท่ากัน (เพื่อแสดงความเป็นกลาง)

โดยการแยกการไกลเกลี่ยนั้นควรใช้ในสถานการณ์ต่อไปนี้

- เมื่อได้รับการร้องขอจากคู่ความทั้งสองฝ่าย
- ผู้ไกลเกลี่ยต้องการพูดโดยไม่มีคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง
- ผู้ไกลเกลี่ยต้องการประเมินข้อดีและข้อเสียของคู่ความ (ซึ่งมันจะไม่เหมาะสมหากมีคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอยู่)
- การไกลเกลี่ยมาถึงทางตัน
- เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่เปิดใจ
- เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเต็มไปด้วยอารมณ์
- เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจต่อรองมากกว่าอีกฝ่าย

ในประเทศญี่ปุ่นนั้นการแยกไกลเกลี่ยเป็นที่นิยมมาก

การสร้างวิธีแก้ปัญหา (โดยผู้พิพากษา Yoshiro Kusano) โดยมีพื้นฐานมาจากความคิดที่ว่าเมื่อกำจัดอุปสรรคในการสื่อสารไปได้แล้ว ข้อพิพาทจะจัดการตัวมันเองโดยมีหลักการดังนี้

๑. ทำให้แน่ใจว่า ไม่เฉพาะนักกฎหมาย(ทนาย)เท่านั้น แต่ผู้ฟ้องคดีสามารถจัดการคดีได้ด้วยการเจรจาต่อรอง

๒. แนะนำทางแก้ ควรปรับเข้าหากัน (อันประกอบไปด้วยความแตกต่างระหว่างทั้งสองฝ่าย ความกำกวม เพื่อตอบรับความไม่พอใจของคู่ความ)

ตัวอย่าง ทำไมเราไม่ลองตกลงจำนวนเงินให้อยู่ในช่วง ๑๐,๐๐๐ เหยียสหรัฐ ถึง ๑๕,๐๐๐ เหยียสหรัฐดูล่ะ?

๓. หลีกเลียงการกระจายข้อแตกต่าง เช่น โจทก์ต้องการเงินจำนวน ๑๐,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ จำเลยยินยอมชดใช้เงินจำนวน ๑,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ ไม่ใช่ว่าจะต้องนำความต้องการของโจทก์และการยินยอมชดใช้ของจำเลยมาหารครึ่ง อันจะทำให้ได้เงินที่ต้องชดใช้เป็นจำนวน ๕,๕๐๐ เหรียญสหรัฐ แต่ให้นำความต้องการเงินของโจทก์มาหารสอง และนำเงินที่จำเลยยินยอมชดใช้คูณ ๒ ไปจนกว่าจะได้จำนวนเงินที่แตกต่างกันไม่มากนัก

ตัวอย่าง โจทก์ ต้องการเงิน ๑๐,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ จำเลยยินยอมชดใช้ ๑,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ นำเงินของโจทก์มาหาร ๒ นำเงินของจำเลยมาคูณ ๒ ไปเรื่อยๆจนกว่าข้อแตกต่างระหว่างเงินของโจทก์และจำเลยจะต่างกันไม่มาก ดังเช่นกรณีนี้ จะอยู่ที่ ๓,๒๕๐ เหรียญสหรัฐ ถึง ๓,๕๐๐ เหรียญสหรัฐ

๔. ให้ข้อเสนอแนะมากกว่า ๑ ข้อ และให้คู่ความเป็นฝ่ายเลือก

ตัวอย่าง โจทก์ เรียกร้อง ๘๐,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ จำเลยยินยอมชดใช้ ๔๐,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ ผู้ไกล่เกลี่ยควรเสนอ ถ้าเป็น ๕๐,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ หรือ ๗๐,๐๐๐ เหรียญสหรัฐจะดีไหม

๕. การแบ่งแยกและเลือก เช่น ให้แผนทางเลือกแก่คู่ความ ๔ แผน และให้ผู้พิพากษาเลือกมา ๒ แผน จากนั้นให้คู่ความเลือก จาก ๑ ใน ๒ แผนนี้

๖. ทางเลือกสุดท้ายคือ การนำวิธีอนุญาโตตุลาการมาใช้ : ให้คู่ความเห็นด้วยกับแผนการแก้ปัญหา ให้คู่ความทั้งสองฝ่ายมีแรงจูงใจที่จะประนีประนอมกัน

๗. ให้คู่ความตกลงว่าจะยอมรับตามคำแนะนำ ถ้าคู่ความอีกฝ่ายยอมรับ

๘. การให้แบ่งจ่ายเป็นงวดๆแทนที่จะจ่ายคราวเดียว

๙. การขยายระยะเวลา, อนุญาโตเลื่อนการชำระหนี้ (เลื่อนกำหนดชำระหนี้)

๑๐. การชำระหนี้ส่วนหนึ่งและยกหนี้ที่เหลือให้

ตัวอย่าง โจทก์ขอให้จำเลยชำระ ๑๕,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ จำเลยยินยอมชำระ ๑๒,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ และการชำระหนี้ถึงทางตัน จำเลยจะจ่าย ๑๕,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ ให้โจทก์ แต่ถ้าจำเลยจ่าย ๑๒,๐๐๐ เหรียญสหรัฐภายในวันที่ ๓๑ ธันวาคม นี้ โจทก์จะยกหนี้ที่เหลือ ๓,๐๐๐ เหรียญสหรัฐให้ (บ่อยครั้งที่การชำระหนี้แบบนี้ จะเป็นที่พอใจของคู่ความทั้งสองฝ่าย)

๑๑. การชำระค่าปรับ

ตัวอย่าง โจทก์ขอให้จำเลยชำระ ๑๕,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ จำเลยจะชำระ ๑๒,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ จำเลยจะจ่าย ๑๒,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ ก่อน ๓๑ ธันวาคม แต่ถ้าจำเลยไม่ปฏิบัติตาม จำเลยต้องจ่ายค่าปรับอีก ๓,๐๐๐ เหรียญให้โจทก์ (การแก้ปัญหาด้วยวิธีนี้มักจะได้ผลแม้กับกรณีที่จำเลยถือแพ่งก็ตาม)

บรรณานุกรม

www.adro.coj.go.th

www.gotoknow.org/posts/326318

www.supremecourt.or.th

OTA Shozo. “Theory and Skills of Judicial Mediation”. The University of Tokyo

สำนักการต่างประเทศ

